

o božanstvu Kristusovem.¹ Nadalje je riba tajno znamenje za evharistijo, za edino pravi *ἰχθύς*, sakralno jed kristjanov nasproti raznim poganskim misterijem ribe. Besedi se je pridružila slika. Prav pogostokrat jo nahajamo na grobnih napisih do 4. stoletja, ali samo zase, ali združeno z drugimi simboli, golobom, sidrom, kruhi. Popolnoma jasno kot simbol evharistije se pokaže riba na dveh slikah v grobnici Lucine v Kalistovih katakombah. Ribi sta na steni simetrično naslikani, pred vsako stoji pletena košarica s kruhi. Skozi luknjice košarice se sveti steklena posoda z rdečo vsebino (slika str. 261.).

O r a n t e. Pomen besede že opredeli pomen slike: oranta je slika osebe, ki moli. Orante upodablja slikarstvo v katakombah kot stoječe figure, ki imajo v starokrščanski gesti molitve razprostrti roki. Oranta je simbol, alegorija duše rajnega v večnem veselju, torej idealna slika duše, ki moli Boga in prosi za še živeče svojce. Grobni napisi to pojasnjujejo. Med orantami prevladujejo ženske podobe, morda radi slikovitosti, ali pa, da personifikacija sledi slovničnemu spolu besede *ψυχή*, anima. Oranta ni portret, pa tudi ne preprosto posnemanje antične umetnosti, ampak popolnoma nova koncepcija, kakršne pogani niso poznali. Orante so upodobljene vedno v enaki gesti, imajo enako obleko, isto fiziognomijo, isto neosebnost. Krog 4. stoletja postane obleka bogatejša in morda nastopi tuintam portret. V obliki orant so naslikane tudi svetopisemske osebe: Noe, Daniel, trije mladeniči. V slikah orant je ustvarilo starokrščansko slikarstvo enega izmed najlepših in najidealnejših tipov (pril. 21.).

S l i k e o b e d o v. Veselje zveličanih duš so slikali v katakombah v prizorih nebeške večerje (*coena coelestis*). Razen tega simboličnega obeda imamo še dve drugi vrsti obedov naslikani: 1. biblične: pomnoženje kruhov, ki ga simbolizira obed, in obed učencev ob genezareškem jezeru; 2. strogo evharistične obede. Vsem tem obedom je skupna sveta jed: kruh in ribe. Nebeška večerja predstavlja že združitev rajnih s Kristusom v nebesih, biblični obedi pa simbolizirajo evharistično jed. O formalni strani teh slik bi bilo omeniti, da so se slikarji naslanjali na antične oblike. Osebe pri obedu so naslonjene na zunanjo stran blazine, ki je zaokrožena v obliki črke C (*sigma*) in se imenuje *stibadium*, *accubitum*. Pred njimi pa stoji krožnik z jedjo, kruh in ribe.

¹ Prim. Kaufmann, Handbuch der christl. Archäologie, 1913², str. 261 i. d.

Preden preidemo k svetopisemskim slikam, naj posebej izpregovorimo o slikah dobrega pastirja. Najstarejše slike, ki predočujejo Kristusa, so slike dobrega pastirja. Te slike so posebno poljudne in prikupljive, kakor je lepa in ljubezniva Gospodova prilika o dobrem pastirju. Slike dobrega pastirja so tudi najpogostejše v katakombah (nad stokrat). Zveličar je tu popolnoma idealen tip. Dobri pastir je mladeniškega izraza. Njegova obleka je obleka pastirjev. Oblečen je v kratko prepasano tuniko (*tunica exomis*), ima dokolenicam podobne prevezane fasciae *crurales* ter nosi enega ali več pastirskih znakov, palico, piščal (*syrix*), pastirsko torbico. Največkrat nosi na ramah ovco, poleg nje je po dvoje ali več ovac.

Evharistična daritev.

V Kalistovih katakombah, 2. polovica II. stoletja.

Po Wilpert, Mal. d. Kat. Roms.

Pogosto je naznačena pokrajina, raj, ki ga zaznamuje rastlinje ali dvoje dreves (pril. 25., sl. 2.). Slike dobrega pastirja so slikali vedno na odlično, gospodujoče mesto, n. pr. kot srednjo sliko na stropih kript, arkosolijev in lunet. Tudi v oglejski baziliki so našli pri izkopavanju krščanske kultne stavbe iz Konstantinove dobe v obsežnem mozaičnem tlaku sliko dobrega pastirja. Izmed pastirskih znakov ima samo piščal, v drugem pa je upodobljen enako kakor na katakombskih slikah (slika str. 265.).¹

S v e t o p i s e m s k i p r i z o r i. Teh niso sli-

¹ Prim. Gnirs, Die christl. Kultanlage aus konstantinischer Zeit am Platze des Domes von Aquileja (Jahrbuch der k. k. Zentralkomm. f. Denkmalpflege, 1915).